

ਰੋਲ ਨੰਬਰ

--	--	--	--	--	--	--

Candidates must write the Code on the title page of the answer-book.

- Please check that this question paper contains 4 printed pages.
- Code number given on the right hand side of the question paper should be written on the title page of the answer-book by the candidate.
- Please check that this question paper contains 16 questions.
- **Please write down the Serial Number of the question before attempting it.**
- 15 minute time has been allotted to read this question paper. The question paper will be distributed at 10.15 a.m. From 10.15 a.m. to 10.30 a.m., the students will read the question paper only and will not write any answer on the answer-book during this period.

ਪੰਜਾਬੀ PUNJABI

ਸਮਾਂ ਸੀਮਾਂ : 3 ਘੰਟੇ

Time allowed : 3 hours

ਪੂਰਨ ਅੰਕ : 100

Maximum Marks : 100

- ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ : **2 × 5 = 10**
ਇਸ ਜਗਤ ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਧਰਮ ਗੁਰੂ ਜਾਂ ਪੈਗੰਬਰ ਆਏ ਹਨ, ਸਭ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ-ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਕਾਰਜ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਇਸ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਵਿਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਲਈ ਧਰਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਦਾਰਥ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖੀ ਜੂਨ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਸਮੂਹ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਲੋੜ ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਪਦਾਰਥ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਪਰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਰੁਚੀ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਸਦੀਆਂ ਹੋਰ ਨਵੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
(1) ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਕਾਰਜ ਕੀ ਹੈ ?
(2) ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਕੀ ਵਿਵਸਥਾ ਬਣਾਈ ਹੈ ?
(3) ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਵਿਚ ਲੋੜ ਤੋਂ ਵਧ ਪਦਾਰਥ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?
(4) ਭਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਣ ਕੀ ਹੈ ?
(5) ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਲੋੜਾ ਪ੍ਰਤੀ ਰੁਚੀ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਹੈ ?
- ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਉਪਰ 200 ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਲੇਖ ਲਿਖੋ : **10**
(i) ਦੇਸ਼ ਦਰੋਹ
(ii) ਬੇਟੀ ਬਚਾਓ, ਬੇਟੀ ਪੜ੍ਹਾਓ
(iii) ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਰਥ
(iv) ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ

3. ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ 100 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਸੱਦਾ ਪੱਤਰ ਭੇਜੋ । 7
ਜਾਂ
 ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੇ ਗੁਆਚ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਦੇਣ ਲਈ 100 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਤਿਆਰ ਕਰੋ ।
4. ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨਾ (media) ਦੇ ਰੋਲ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਦੇ ਨਾਮ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੋ । 8
ਜਾਂ
 ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਆਤਮ ਹਤਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਕਾਰਣ ਦਸਦਿਆਂ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੋ ।
5. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁਹਾਵਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਦੇ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਾਕ ਬਣਾਓ : 3
 (i) ਤਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਣਾ
 (ii) ਨੱਕ ਵੱਡਣਾ
 (iii) ਫਟਕੜੀ ਫੁੱਲ ਹੋਣੀ
 (iv) ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨੀ
 (v) ਲਹੂ ਸੁਕਣਾ
6. (1) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸ਼ੁੱਧ ਸ਼ਬਦ-ਜੋੜ ਚੁਣੋ — 2
 (i) ਸ਼ੈਰ (ਅ) ਸ਼ਹਿਰ
 (ii) ਮਝੁਬ (ਅ) ਮਜ਼ਬੂਬ
 (2) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਕੇ ਲਿਖੋ : 2
 (ੳ) ਚੋਲ (ਅ) ਸੋਹਰਾ
 (3) ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਾਕਾਂ ਵਿਚਲੇ ਲਕੀਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ : 2
 (i) ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਗਰ / ਘਰ ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਪਹੁੰਚੋਗੇ ?
 (ii) ਹੌਲੀ / ਹੌਲੀ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਹੀ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
7. ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਵਾਰਤਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸਰਾਮ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਗਾਓ : 3
 ਸਭ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ
8. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਾਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਕੇ ਲਿਖੋ — 3
 (i) ਤੂੰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾ ਕਿਧੌਰ ?
 (ii) ਮੇਰੀ ਗਵਾਚ ਗਈ ਹੈ ਉਥੇ ਕਲਮ ।
 (iii) ਕਿੰਨਾ ਇਹ ਫੁੱਲ ਹੈ ਕਮਾਲ ਦਾ ।
9. ਹੇਠ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਾਵਿ-ਟੁਕੜੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦਿਓ — 8
 ਮੇਲੇ ਦੀ ਬਹਾਰ ਏ ਤਿਕਾਲਾਂ ਤੀਕ ਏ,
 ਸੌਦਾ ਲੈ ਵਿਹਾੜ, ਜਿਥੂੰ ਜੋ ਤਫੀਕ ਏ ।
 ਪਲੇ ਪਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀ ਚੱਲੇ ਚੱਲੀ ਏ,
 ਚੱਲ ਨੀ ਪ੍ਰੇਮੀਏ ! ਵਿਸਾਖੀ ਚੱਲੀ ਏ ।
 (i) ਇਸ ਕਾਵਿ-ਟੁਕੜੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਵੀ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ।
 (ii) ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ।
 (iii) 'ਪਲੇ ਪਲੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀ ਚੱਲੇ ਚੱਲੀ ਏ' ਦੇ ਕੀ ਅਰਥ ਹਨ ?
 (iv) 'ਵਿਹਾੜ' ਅਤੇ 'ਤਿਕਾਲਾਂ' ਦੇ ਅਰਥ ਲਿਖੋ ।

ਜਾਂ

ਇਸ ਰੁੱਤੇ,
ਸਾਡੀ ਪੀੜ ਦੇ ਵਾਲ ਵਧਾਏ
ਗਮ ਦਾ ਸੂਤੀ ਧਾਗਾ ਵੇਸ ਹੰਡਾਏ
ਰੱਖੇ ਰੋਜ਼ੇ ਦਾਤ ਨ ਹੋਠੀਂ ਲਾਏ

- (i) ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਕਿਸ ਕਵੀ ਦੀ ਕਿਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚੋਂ ਹਨ ?
- (ii) ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਰੁੱਤ ਦੀ ਗਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ?
- (iii) 'ਪੀੜ ਦੇ ਵਾਲ ਵਧਾਏ' ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (iv) 'ਰੋਜ਼ੇ' ਅਤੇ 'ਵੇਸ' ਦੇ ਕੀ ਅਰਥ ਹਨ ?

10. ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਕਾਵਿ-ਟੁਕੜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ :

7

ਹੀਰੇ ਤਲੇ ਹਿੱਲੇ,
ਹੀਰੇ ਉੱਪਰ ਹਿੱਲ ਗਏ,
ਇਹ ਕਿਹਾ ਮਨੁੱਖ ਹੈ ?
ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ, ਕਾਲਾ ਜਿਹਾ,
ਵਿੰਦਰਾਵਨ ਵਿੱਚ ਗਉਆਂ ਚਰਾਨ ਵਾਲਾ ।

ਜਾਂ

ਮੋਏ ਬਿਰਛ ਦੀ ਛਾਂ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਜੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ
ਓੜਕ ਅਪਣੀ ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਹੀ ਬਿਰਛ ਉਗਾਇਆ
ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਇਕਹਿਰਾ ਇਕਲਵਾਂਵਾ
ਇਸ ਦੀ ਛਾਂ ਮੇਰੇ ਪਰਛਾਵੇ ਵਾਂਗ
ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ

11. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਅੰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

1 × 3 = 3

“ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਹੱਸ ਪਏ । ਕਈਆਂ ਨੇ ਤਾੜੀ ਵਜਾਈ ।
ਘੋਗਾ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਏਧਰ-ਓਧਰ ਦੇਖਣ ਲਗਾ ।”

- (i) ਇਹ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਕਿਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਲੇਖਕ ਕੌਣ ਹੈ ?
- (ii) ਘੋਗਾ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਿਆ ?
- (iii) ਇਥੇ ਕਿਹੜਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵਿਖਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ?

ਜਾਂ

“ਆਹ ਕੌਣ ਘੁਸਰ-ਮੁਸਰ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਐ ? ਵਿਗਿਆਨ —
ਅਧਿਆਪਕ ਬੋਰਡ ਉੱਪਰ ਲਿਖਣਾ ਛੱਡ ਕੇ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹੋਏ ।”

- (i) ਇਹ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਕਿਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚੋਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਲੇਖਕ ਕੌਣ ਹੈ ?
- (ii) ਇਥੇ ਘੁਸਰ-ਮੁਸਰ ਕੌਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ?
- (iii) ‘ਸੰਬੋਧਿਤ’ ਦੇ ਕੀ ਅਰਥ ਹਨ ?

12. ਨਾਵਲ ‘ਗੁਆਚਿਆ ਮੁੰਡਾ’ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦੱਸੋ ।

7

ਜਾਂ

‘ਗੁਆਚਿਆ ਮੁੰਡਾ’ ਨਾਵਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਦਾ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ?

13. ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ : **1 × 5 = 5**

ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਕੀੜਿਆਂ ਦੇ ਭੌਣ 'ਤੇ ਤਿਲਚੌਲੀ ਪਾਉਣ ਆਇਆ ਉਹ ਬੜੇ ਠਰਮੇ ਨਾਲ, ਹਵਾ ਨਾਲ ਅਠਖੇਲੀਆਂ ਕਰਦਾ, ਆਇਆ ਸੀ। ਘਰ ਨੂੰ ਮੁੜੇ ਜਾਂਦੇ ਦੇ ਉਹਦੇ ਕਦਮ ਥਿੜਕ ਥਿੜਕ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਉਹਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਉਹਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

- (i) 'ਤਿਲਚੌਲੀ' ਦੇ ਕੀ ਅਰਥ ਹਨ ?
- (ii) 'ਕੀੜਿਆ ਦਾ ਭੌਣ' ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?
- (iii) ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਲੇਖਕ ਕੌਣ ਹੈ ?
- (iv) ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚਲੇ ਪਾਤਰ ਦੀ ਮਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੈ ?
- (v) ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਪਾਤਰ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਉਸਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਾਂ

“ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਬਕਾਏ ਦਾ ਝਗੜਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਮਾਮਲਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਲੈ ਆਏ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਰਾਤ ਦੀ ਗੱਡੀ ਵਾਪਸ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘਰੇ ਕੀਤੀ ਸਲਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਣਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।”

- (i) ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਕੌਣ ਹੈ ?
- (ii) ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?
- (iii) ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?
- (iv) ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਉਸ ਰਾਤ ਵਾਪਸ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਿਆ ?
- (v) ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਿਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ?

14. 'ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ' ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪਾਤਰ ਦਾ ਪਾਤਰ-ਚਿਤਰਨ ਕਰੋ। **5**

ਜਾਂ

'ਸੂਲੀ ਉੱਤੇ ਲਟਕੇ ਪਲ' ਦੀ ਨਾਇਕਾ ਦਾ 'ਮਾਨਸਿਕ ਸੰਕਟ' ਕੀ ਹੈ ?

15. ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਆਰੰਭ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ 150-200 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ। **10**

ਜਾਂ

ਗੁਰਮਤਿ ਕਾਵਿ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ 100-200 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ।

16. ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ — **5**

ਕੀ ਉਹ ਹੁਸਨ ਹੁਸਨ ਹੈ ਸਚ ਮੁਚ,
ਯਾ ਉਜੇ ਹੀ ਛਲਦਾ
ਲਖ ਗਰੀਬਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ
ਹੰਝੂਆਂ 'ਤੇ ਜੋ ਪਲਦਾ ?

ਇਹ ਕਾਵਿ-ਸਤਰਾਂ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ-ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦਾ। ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ 100-125 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ।